

derprincipet — Bevillingsmyndigheden — blev opretholdt og udvidet, og ved forskellige kongelige Resolutioner, Plakater, Forordninger etc. blev det i Mårenes Lov gjort muligt at inddrage Jord fra Fæstetvang.

Det foreliggende fra Folkethinget oversendte Forslag til Lov om Forandringer i Fæstelovgivningen gaar nu som berørt blandt Andet ud paa for en Del at berøbe Godesteren den Mulighed at inddrage fra den Fæstetvang, der paahviler hans Eiendomme, enkelte Dele af disse, som den nuværende Lovgivning hjemler. Skulde dette være forsværligt, saa maatte man, som allerede bemærket, paa ethvert Punkt eftervise, at Almenvellet krævede det — ellers krænker man Grundlovens Aand og kommer ind paa vilkaarlige Afgjørelser —; men fra Almenvellets Ståde kan man ikke retfærdiggjøre de foreslaaede Forbud eller Paabud. Det ser som sagt ud, som om man i det Hele har havt for Øie at forhindre Eieren i at benytte sin nuværende lovlige Afgang til at arrondere den Eiendom, han beholder tilbage, naar det fæstetvigtige Gode afskændes. Det Forslag om ganske at forbyde Forpagtninger paa 50 Aar, som Folkethinget har sat istedetfor Indenrigsministerens Forslag om Forandringer i Loven af 25de Juni 1870, har for mig sin væsentligste Betydning i den yderligere Indskrænkning i Eierenes Dispositionsret, det vil fremkalde, og fordres heller ikke af Almenvellet. Hvor nær det, naar først Eierenes Dispositionsret over Fæstegaardene er indskrænket i Bondeståndens ensidige Interesse til de to Muligheder: Salg eller Bortfæstning, vil ligge for Manges Tanke, at det da ogsaa vil være berettiget at forbyde Bortfæstning, ligesom man nu agter at forbyde Bortforpagtning, er tvinesaldende; men en saadan planmæssig eller instinktmæssig succesfuld Berøvelse af Eierenes Dispositionsret, indtil han tilsidt nødes til at sælge sin Eiendom, er en uforvarelig Tendentslovgivning, hvad enten man er sig selv klart bevidst, hvad man gjør, eller ikke. Det er i og for sig misligt og uklogt og i mine Tanker selvmodsigende i en fri Retsstat at ville fortsætte og yderligere udvilde Enevoldkongernes Formynderregjering, men

andendt paa Landbolovgivningen vil det her mere end i de fleste Lande udsætte Landet for Slette Valsg til Rigsdagen og for Uro og Usikkerhed i alle bestaaende Forhold. Det er en grundig Misforstaaelse af Opgaven, der har bevæget forskellige Indenrigsministre i de senere Aar til at beskæftige sig med Fæstelovgivningens Forbedring. Det er ikke en Forbedring af Lovgivningen om Fæste eller Bortforpagtning, som Tiden og Forholdene tilstede eller kræve, om end nok saa mange Røster af en Misforstaaelse eller af andre Grunde raabe derpaa. Det er en Forandring i den hele Landbolovgivning i Retning af friere Benyttelse af Jorden, der kræves, og kun i den Sammenhæng vil man med noget Haab om en billig, retfærdig og anstændig Afgjørelse kunne have Fæstetvungen, dersom man vil gribe ind ved Lov. Finder man denne Vel ufremkommelig, maa man, som jeg tillod mig at udtale i Landstingets Betænkning over det Lovforslag, der blev til Lov af 19de Februar 1861, rolig vente, indtil det tilbageværende Fæstegode ad Frivillighedens Vej er overgaaet til Selvetendom. Ser man hen til den jevne Overgang fra Fæste til Selvetendom, der siden 1861 har fundet Sted, kan man ogsaa ganske roligt lade det hele Fæsteforhold forsvinde ad de frivillige Salgs Vej. Kunstige Agitationer bliver man dog ikke fri for, selv efter at Fæstegodsset er blevet Selvetergode. Vil man taalmodig vente, indtil dette er sket, vil det blive langt lettere at ordne Landesforholdene paa en tidsvarende Maade. Det er en Feiltagelse, der ofte ligger paa Bunden af ædle Mænds Iver for Selvetendoms hurtige og hensynsløse Udbredelse, at man derved kan naa en ideal Tilstand i Besiddelsesforholdene, hvorved Samfundet vil saa at sige til evige Tider komme til at hvile paa de frie og selvstændige Bortbeslagter som paa en Klippe, at Samfundet heri vil finde den konservative og dog fristående Grundvold, som Nutidens Stater maaske mere end nogensinde trænge til. Den Omstændighed, at en stor Del af Landets Jorder til en bestemt Tid kommer i Hænderne paa Selvetiere, vil ikke forhindre, at Jorden